

תחום התנועה הוא תחום פחות מוכר ו/או מובן, בתוך עולם האוטיזם. בשנים האחרונות מתפתחת ההכרה שאוטיזם מלווה בלקויות שונות בתחום התנועה, בדף מידע זה נסקור את השכיחות והבעיות העיקריות במערכת התנועה במצבי אוטיזם, וכיצד יש לתמוך בתחום חשוב זה שמשפיע על העצמי הבוגר, ברמה הפיזיקלית, הרגשית, החברתית והתפקודית.

כותבת: ג'יל רודריגז

תנועה באוטיזם, יש בכלל בעיה בתנועה? מתי ניתן לראות קושי תנועתי?

תחום התנועה הוא תחום פחות מוכר ו/או מובן, בתוך עולם האוטיזם. בשנים האחרונות מתפתחת ההכרה שאוטיזם מלווה בלקויות שונות בתחום התנועה. פורנייה ואחרים הסיקו בפרסומם מ-2010 שלקות מוטורית היא תכונה מהותית של ASD. בפרסומם, של באט נמצא ש 86.9% מהנבדקים הציגו ליקויים מוטורים. הליקויים המוטורים שהתגלו בילדות, המשיכו וליוו את הנחקרים גם בגיל ההתבגרות (Bhat, 2020).

מאחר ותנועה לעיתים קרובות היא הביטוי הראשון לשונות הניורולוגית בפעוטות צעירים, פעמים רבות הפיזיותרפיסטים יהיו הראשונים לפגוש את ההורים והפעוטות, לזהות את השונות, ולהתריע על צורך בתמיכות. לדוגמא: תינוקות בני חודש, המאובחנים מאוחר יותר עם ASD, נוטים להזיז את זרועותיהם פחות ביחס לתינוקות טיפוסיים. דוגמא נוספת: בגיל ארבעה חודשים, בבדיקת pull to sit - בדיקה בה מעודדים את התינוק להתיישב ממנח שכיבה על הגב נמצא שבתינוקות עם אוטיזם לרוב נראה קושי בהבאת הראש קדימה (head lag). בנוסף, ילדים עם אוטיזם מאחרים לרכוש מיומנות של העמדות והליכה ביחס לבני גילם הטיפוסיים (Shenkman, 2020).

לקויות מוטורית באוטיזם באות לידי ביטוי בקושי בתכנון תנועה, התארגנות לתנועה, ויסות תנועה, מגוון תנועתי מצומצם, היפוטוניה, קשיים בשיווי משקל סטטי ודינמי במגוון רחב של מנחים ו/או תפקודים, תבניות הליכה לקויות. כמו כן נצפה קושי בעיבוד מידע ויזואלי, וכתוצאה מכך, קושי במודעות המרחבית. קושי זה משפיע ישירות על תחושת הביטחון בסביבה חברתית. בנוסף, קשיים אלו מובילים לכך, שילדים על הרצף נשענים פחות על מידע ויזואלי ויותר על מידע פרופריאוספטיבי (Shenkman, 2020). מחקרים בתחום מראים קשר ישיר בין הלקות המוטורית ב-ASD לחומרת הלקות התקשורתית/חברתית: ככל שהלקות המוטורית משמעותית יותר, כך גם הלקויות התקשורתיות/חברתיות יהיו משמעותיות יותר (Holloway et al., 2018).

התנועה, כפי שהיא באה לידי ביטוי באוטיזם, היא חלק מהשונות הניורולוגית הרחבה הידועה באבחנה זו. מכאן, שהבודק המבצע "ניתוח התנועה" צריך לקחת בחשבון את ההקשר הניורולוגי המרכזי- הרחב ולא רק את הרקמות הפריפיריות בשלד- שריר. כיום יודעים על שינויים ברמת הצרבלום, ושינויים מבניים בקורפוס קלוסום היכולים להשפיע על תפקודים ניהוליים ומוטוריקה עדינה (Frazier et al., 2012). תאוריית הקישוריות באוטיזם

(The Disrupted Connectivity Hypothesis) יכולה גם היא להסביר את השונות, שלעיתים מביאה להגבלות משמעותיות בתפקוד. זוהי תאוריה המדברת על הפחתה ביכולת החיבור/קישור בין אזורים שונים במח, וחיבור או קישור יתר בין אזורים אחרים, דבר היכול להסביר חלק גדול מההתנהגויות המאפיינות ילדים על הרצף, כמו הקושי בעיבוד מידע ויזואלי (Vasa et al., 2016).

לסיום, ב-2018 פורסם מחקר שבדק מודעות גוף, ומודעות לתנועה מנקודת מבט של צעירים בני 16-22 עם אוטיזם. מסקנות המחקר היו שתערבויות מותאמות מעלות את מידת האקטיביות של הצעירים ומשפרות את מודעות הגוף שלהם, וכפועל יוצא, יש שיפור באיכות החיים שלהם (Bertilsson et al., 2018). נושא התערבויות מתאימות לאוטיסטים בנושא התנועה עולה, אם כן, לבמה בשנים האחרונות. בגילאי הילדות המוקדמים נראה שרק חלק פונים ומצליחים לקבל מענה, ועם בגרותם מתקשים האוטיסטים להסיר חסמים סביבתיים ואישיים ולקדם את שליטתם בתחום זה, אשר לו השפעה רחבה על בריאות במובנה הרחב.

מקורות:

Bertilsson, I., Gyllensten, A. L., Opheim, A., Gard, G., & Sjö Dahl Hammarlund, C. (2018).

Understanding one's body and movements from the perspective of young adults with autism: A mixed-methods study. *Research in Developmental Disabilities, 78*, 44–54.

Bhat A. N. (2020). Is motor impairment in autism spectrum disorder distinct from developmental coordination disorder? A report from the SPARK study. *Physical Therapy, 100*(4), 633–644.

Fournier, K. A., Hass, C. J., Naik, S. K., Lodha, N., & Cauraugh, J. H. (2010). Motor coordination in autism spectrum disorders: a synthesis and meta-analysis. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 40*(10), 1227–1240.

Frazier, T. W., Keshavan, M. S., Minschew, N. J., & Hardan, A. Y. (2012). A two-year longitudinal MRI study of the corpus callosum in autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 42*, 2312–2322.

Holloway, J. M., Long, T. M., & Biasini, F. (2018). Relationships between gross motor skills and social function in young boys with autism spectrum disorder. *Pediatric Physical Therapy : The Official Publication of the Section on Pediatrics of the American Physical Therapy Association, 30*(3), 184–190.

Shenkman, L. (2020 August 13). *Motor difficulties in autism, explained*. Spectrum.

<https://www.spectrumnews.org/news/motor-difficulties-in-autism-explained/>

Vasa, R. A., Mostofsky, S. H., & Ewen, J. B. (2016). The disrupted connectivity hypothesis of autism spectrum disorders: time for the next phase in research. *Biological Psychiatry: Cognitive Neuroscience and Neuroimaging*, 1(3), 245-252.